

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

KNETTERGEK!

Een toneelspel in twintig scènes

1880

door

Jelle Sophie

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2019
Nr.3485

PERSONAGES

(2 dames – 3 heren)

JOS, een oude man van rond de 70 jaar. Hij is aan het dementeren en denkt zodoende dat hij in een “zothuis” gestoken is door zijn kinderen. In werkelijkheid zit hij in een rusthuis waar hij wordt verzorgd door zijn vaste verpleegster Magda :

MIA, de dochter van Jos die maar probeert om alle financiële zaken op orde te krijgen zodat Jos nooit al zijn geld zou kunnen opdoen aan zijn waanvoorstellingen :

KAREL, de ietwat heetgebakerde zoon van Jos. Hij heeft het hart wel op de juiste plaats :

MAGDA, de verpleegster van Jos. Zij is een ervaren verpleegster en speelt het spel met Jos mee :

DOKTER, de vrij correcte doch zakelijke dokter verbonden aan het rusthuis :

DECOR

Deel 1:

De scène is leeg. Er schijnt een fel wit licht dat de volledige scène belicht. Het heeft iets van een isoleercel in een psychiatrische instelling.

Deel 2:

De scène is aangepast: aan jardin staat een bed (in de lengte naar het publiek gericht) met een comfortabele stoel ernaast. Op het bed ligt een pyjama. Onder de matras is een telefoonboek verstopt. Onder het bed liggen twee grote identieke reiskoffers. Rechts van de stoel staat een klein kastje met een handspiegeltje op en wat persoonlijke spulletjes. In de stoel zit Jos met de armen stug over elkaar. Hij lijkt in zijn eigen wereld verzonken. Van Charel is er geen spoor. Aan cour staat een eenvoudig bureau met klasseerbakjes, een open laptop, wat dossiers - waaronder dat van Jos De Cremer- en twee stoelen met de rug naar het publiek. De stoel achter het bureau is naar het publiek gericht. In het midden als scheiding tussen beide decors staat er een tafeltje met een thermos, een gedekte plateau met tassen, suiker en melk. Dit stelt tevens de gang voor. Het ligt in de drie zones is minder fel en warmer dan het licht in het eerste deel. De drie zones zijn apart uitgelicht.

Inhoudsopgave

Scène 1 (proloog).....	3
Scène 2 (Pillen slikken)	4
Scène 3 (De schenking)	6
Scène 4 (Ontbijt).....	8
Scène 5 (De dokter)	9
Scène 6 (De Charel).....	12
Scène 7 (De dosis verzwaard).....	13
Scène 8 (Kaartspel).....	14
Scène 9 (Iedereen is ongerust).....	15
Scène 10 (Een ander perspectief).....	19
Scène 11 (Slecht nieuws).....	21
Scène 12 (Ik houd mij sterk).....	23
Licht uit.....	24
Scène 13 (Charel is terug).....	24
Scène 14 (Ontsnapping).....	26
Scène 15 (Helder moment)	28
Scène 16 (Reisplannen)	29
Scène 17 (Waar is Mia)	30
Scène 18 (Verlossing).....	31
Scène 19 (Op reis).....	33
Scène 20 (De laatste groet).....	34

EERSTE DEEL

Scène 1 (proloog)

(Er zit een man op het midden van de scène. Hij is volledig in het wit gekleed en is vastgeketend in een dwangbuis. Hij wordt enkel belicht door het voetlicht zodat niet alle gelaatsuitdrukkingen duidelijk zijn en er een sinistere sfeer gecreëerd word.)

JOS : Sommige mensen denken dat ik gek ben.

Knettergek

Ik

Dat kan u zich toch niet voorstellen.

Trouwens ik kan net zo goed stellen dat ik niet gek ben, maar alle andere mensen.

Maar ik wil u niet beledigen.

Dat is niet net!

Tja, ik ben hier natuurlijk diegene die vastzit in zo'n dwangbuisdingesgeval.

Dat spreekt uiteraard in mijn nadeel.

Maar schijn kan bedriegen.

Daar ben ik het levende bewijs van.

Ik zou u een verhaal kunnen vertellen.

Maar dan zult u mij zeker als een gek gaan bestempelen.

En ik heb al veel van die verhalen verzameld.

Hele boeken vol.

Wel een ton papier bij elkaar.

En allemaal persoonlijk beleefd!

Gek?

Knettergek?

Ik?

(Lacht)

Zoals iedereen hier in dit oord zeker.

“Het is voor je eigen bestwil”

Dat hebben ze me gezegd.

Maar in werkelijkheid dachten ze dat ik gek geworden was.

Knettergek

Ik

Toegegeven, ik heb gekke dingen gedaan in mijn leven.

Maar doet iedereen dat niet af en toe?

Zeker toen ik nog jong was.

U moest eens weten ...

Ik was een schavuit eerste klas!

Een echte deugniet!

Uiteindelijk heb ik me wel kunnen neerleggen bij deze vreemde situatie waarin ik ben terechtgekomen.

Ik word elke dag gewassen, gevoed, verschoond, en betutteld als een pasgeboren boeleke.

Alleen het talkpoeder op de ‘billekes’ ontbreekt nog.

Het heeft zijn voordelen.

Toch zou ik graag nog eens voorbij deze vier muren willen treden en proeven van de vrijheid die ik ooit gesmaakt heb.

Vooraf de frisse pintjes met een vette schuimkraag.

Als dat moment komt denk ik dat er mensen het daar absoluut niet mee eens gaan zijn.

Scène 2 (Pillen slikken)

(Plots gaat er een fel licht aan. De scène baadt in het licht. Er komt een dame, volledig in het wit, op de scène met een schotel vol medicijnen. Deze zet ze naast de man, die zichzelf Floris noemt neer.)

MAGDA : Goeiemiddag Joske, tijd voor uw pillekes.

JOS : Ik zou toch graag hebben dat ik aangesproken word als Floris. Dat klinkt veel beter.

MAGDA : *(Heeft deze uitleg al vaak moeten doen.)* Op uw paske staat Jos De Cremer.

Zo moeten wij u dan ook aanspreken. Dat zijn de orders van de dokter.

JOS : Kan ik daar geen beroep tegen aantekenen?

MAGDA : Ge kunt aan uw kinderen vragen of ze een naamsverandering willen doorvoeren. Ge moet begrijpen dat ge dat zelf niet meer kunt in uwen toestand.

JOS : Ge bedoelt die twee snotapen die mij hier hebben komen dumpen!

MAGDA : Al een chance dat ze dat gedaan hebben. Anders waart ge d'er nu niet meer. Hier zit ge veilig en wie weet ...

JOS : ... mag ik ooit weer naar huis. En gij gelooft dat! Ze hebben me gek verklaard. Knettergek. Ik! Kunt ge dat nu geloven!?

MAGDA : Kom Jos, pakt uw pillekes maar in.

JOS : En hoe moet ik dat doen met mijn handen op de rug. Kunt ge niet efkes helpen. Moet ik dat elke keer opnieuw vragen? (*maakt zich kwaad*) Dedju toch

MAGDA : Ge hebt gelijk Joske. Sorry. (*Sarcastisch*) Zo'n geval als u hebben we hier normaal gezien niet hé. De meeste bewoners kunnen zelf hun pillekes nog slikken.

JOS : 't Is niks. Ik begrijp het. Gooit die chemische broel rap binnen. Hoe sneller dat ik er vanaf ben, hoe beter.

MAGDA : Dat was weer flink zie.

JOS : Er is nog geen reden om mij te betuttelen. Zelfs als ik gek zou zijn, dan nog ben ik een volwassen persoon.

MAGDA : Geeft toe dat ge dat graag hebt. Bepamperd worden als een pasgeboren boeleke. Maar soit, ik moet verder met mijn ronde. Tot vanavond.

JOS : Om nog meer broel in mijn lijf gekapt te krijgen!

MAGDA : Het is voor uw eigen bestwil.

(Jos wil iets zeggen maar Magda onderbreekt hem.)

En nu braaf zijn of ik moet het melden aan de dokter.

(Jos mompelt wat en draait zich om.)

Licht uit

Scène 3 (De schenking)

(Jos zit terug met het aangezicht naar het publiek. Hij is duidelijk verveeld. Plots gaat de deur open en zijn kinderen komen binnen. Mia spreekt heel correct. Karel is platter van tongval. Het licht is weer heel fel.)

MIA : Dag papa. Hoe is het vandaag met jou?

KAREL : Dag pa.

JOS : Hoe later de dag hoe schoner het volk.

KAREL : Pa, ge gaat toch weer niet beginnen he!?

MIA : Karel, hou je in

JOS : Groot gelijk kind. *(Cynisch)* Al een chance dat ik op u steeds kan rekenen.

MIA : Hoe voel je je vandaag?

JOS : Belabberd. Zoals altijd. Wanneer kan dat verrekte ding eens uit?

KAREL : *(Speelt me tegenzin het spelletje mee.)* Dat heeft de dokter toch al honderd keer uitgelegd. Als ge geen gevaar meer zijt voor uzelf en uw omgeving.

JOS : Wat is er dan gebeurd? Niemand vertelt me wat er toen is gebeurd.

KAREL : Dat weet ge maar al te goed.

MIA : Daar zullen we het een andere keer over hebben. Waar we eigenlijk voor langskomen...

JOS : Nu komt de aap uit de mouw. En al draagt die aap een gouden ring, het is en blijft een lelijk ding! Erasmus! *(Overdreven)* De appels groeien maar traag dit jaar. Ik heb er nog geen enkele uit de grond zien komen. Ze vallen wel heel ver van de boom weg.

KAREL : *(Verontwaardigd)* Pa!

JOS : Ze beweren hier toch allemaal dat ik gek ben. Knettergek. Ik! Dan moet ik dat waarmaken. Dan heb ik echt reden om hier te zijn. Dat maakt het wat draaglijker

MIA : Papa, kom kalmeer even. Karel, ga jij eens een stoel halen?

(Karel loopt af)

JOS : Ik heb toch niet zo graag dat ge hem meebrengt. Hij is altijd negatief. Er komt geen

enkel vriendelijk woord uit.

MIA : Het is nog steeds je zoon en mijn broer.

JOS : Ge hebt gelijk kinneke. Maar hij doet heel bot tegen papa. Zegt nu zelf.

MIA : Dat komt omdat hij het verschrikkelijk vindt u hier zo te zien zitten.

JOS : Waarom hebt ge me dan naar hier gebracht? Uiteindelijk was dat jullie idee?

(Karel komt terug op)

KAREL : Ik werd tegengehouden. *(citeert)* “Bij Meneer De Cremer mogen geen voorwerpen waar hij zichzelf mee zou verwonden binnengebracht worden”. Dit zijn de woorden van een woeste verpleegster. Die op haar beurt de woorden van de dokter herhaalde.

JOS : Ik mag zelfs op mijnen ouden dag niet meer op een stoel gaan zitten. Die jeugd van tegenwoordig. Geen respect meer.

MIA : De dokters hebben het beste met je voor.

JOS : Daarom zit ik al twee jaar in dit nest. Vertelt nu eindelijk eens waarvoor ge zijt gekomen? Ik zit hier op hete kolen.

MIA : Ik ben langs een financieel adviseur geweest ...

JOS : Ik voel de bui al hangen. Allé, het is eerder een tropisch onweer.

MIA : *(Negeert de botte opmerkingen)* ... en deze heeft me aangeraden om de financiële kant van de zaak zo snel mogelijk te regelen. Je weet dat ze in vele instellingen niet enkel het pensioen innen maar ook aan de spaarcenten zitten. Om dit te voorkomen zou je een schenking kunnen doen aan ons waardoor je spaarcenten veilig gesteld zijn van eventuele pogingen om deze te ontvreemden. Wij beheren deze dan voor jou. Eventueel kan je ook je pensioen op onze rekening laten storten zodat we meer controle hebben op de lopende rekeningen hier in dit rustoord. Als dat lukt natuurlijk, want dat hebben ze helemaal niet graag.

JOS : Karel, ge zegt zo weinig.

KAREL : Ik heb daar geen verstand van. Daar was Mia altijd al beter in, dat weet ge.

MIA : Ik heb de formulieren bij. Wilt ge ze anders al ondertekenen? *(Neemt pen en papier uit de handtas.)*

JOS : Hoe zou ik dat moeten doen?

MIA : *(Kijkt bedenkelijk. Ook zij heeft dit scenario al een paar keer ondergaan.)* Ik regel dat wel met de dokter.

JOS : Doe dat maar.

MIA : We moeten maar eens zien.

KAREL : Pa, tot de volgende.

(Mia en Karel gaan af zonder echt afscheid te nemen.)

Licht uit

Scène 4 (Ontbijt)

(Magda komt terug binnen en steekt het licht aan. Ze heeft een schotel met boterhammen en fruitsap bij.)

MAGDA : Goedemorgen Joske.

JOS : In dit hol weet ge echt niet meer wanneer het dag of nacht is. Ge sleurt me er toch niet door hé?

MAGDA : Ik zou niet durven Joske.

JOS : Ik zou toch graag hebben dat ik aangesproken wordt als Floris. Dat klinkt veel beter.

MAGDA : Op uw paske staat Jos De Cremer. Zo moeten wij u dan ook aanspreken. Dat zijn de orders van de dokter.

JOS : En om de naam te wijzigen moet ik de kinderen overtuigen om die stomme papierkes te ondertekenen. Ik weet het al. Bureaucratie!

MAGDA : Waarom moet ik dit dan elke keer herhalen?

JOS : *(Negeert de opmerking)* Over de dokter gesproken, wanneer zie ik hem nog eens verschijnen?

MAGDA : De dokter heeft het erg druk. Hij komt zodra hij tijd heeft. Ik zal hem verwittigen.

JOS : Doe dat. Dan kan hij nog een keer een visite extra aanrekenen. Wat staat er op het menu vanmorgen?

MAGDA : Boterhammen met hesp en een glas fruitsap.

JOS : Dat gaat smaken. Als ge me even wilt helpen?

MAGDA : Daar wordt ik voor betaald.

(Jos eet de boterhammen smakelijk op en drinkt gulzig van het fruitsap. Magda ruimt alles op en loopt terug af.)

Tot straks. Ik kom nog langs met uw pillekes.

Licht uit

Scène 5 (De dokter)

(De dokter komt binnen met een stoel. Het licht is steeds hetzelfde, fel helder wit licht.)

DOKTER : Dag meneer De Cremer!

JOS : Maar dat is vriendelijk van u om een stoel voor mij mee te brengen. Ik heb de laatste tijd nogal veel last van mijn rug, weet ge.

DOKTER : Het spijt me meneer De Cremer, maar u mag geen gebruik maken van deze stoel. Dat is veel te gevaarlijk. Voor uzelf en voor uw omgeving.

(Dokter gaat zitten op de stoel op een veilige afstand en gebaart Jos te gaan liggen. Jos gaat in profiel liggen met het hoofd weg van de psycholoog. Hij staart naar het plafond.)

JOS : Ik vraag me nog steeds af waarom ik moet gaan liggen. Ik voel me zo net een lintworm.

DOKTER : Dat is om u gemakkelijker te kunnen ontspannen meneer De Cremer.

JOS : Met dat mooi frakske lukt dat zeker.

DOKTER : *(Fronst en praat verder)* Dat is voor uw eigen bestwil meneer De Cremer.

JOS : Ik weet het. Ik zou mezelf of anderen kunnen verwonden. Blablabla. Als ik deze sessie mag starten met een vraag?

DOKTER : Uiteraard. Zo spraakzaam heb ik u nog niet gezien meneer De Cremer.

JOS : Waarom duurt het telkens zo lang voor ik u zie? Ik dacht dat het de bedoeling was dat ik met 'intensieve verzorging en psychologische begeleiding in een wip beter ging zijn'? Dat was me alleszins twee jaar geleden verzekerd. Zie me hier nu zitten. Ingepakt als een knakworst. Maar ja, verzekeringen kan je nooit vertrouwen. Het kost veel geld en als je ze nodig hebt ben je vergeten de kleine lettertjes te lezen. Hospiplan nul.

DOKTER : Ik merk op dat we nog steeds in de ontkenningfase zitten meneer De Cremer. Die moeten we eerst doorbreken alvorens we naar de erkenningsfase over te kunnen gaan. Erkenning is de sleutel meneer De Cremer. Vecht er niet tegen maar geef toe aan de problematiek om zo rust te kunnen vinden.

JOS : U bedoelt?

DOKTER : Meneer De Cremer, geef toe dat u een zwak moment hebt gehad. Dat u zich er niets van herinnert is begrijpelijk. Traumatische ervaringen worden vaak door het brein onderdrukt. Toch zou ik het fijn vinden mocht u diep graven in uw geheugen en me vertellen wat er toen precies gebeurd is.

JOS : Dat zou ik heel graag willen mocht ik het me herinneren. Misschien kan hypnose me helpen?

DOKTER : Ik zal de diagnoses wel stellen meneer De Cremer. Tenslotte heb ik er voor gestudeerd.

JOS : (*Heeft het duidelijk niet voor hoger opgeleiden*) Dat is waar. Ik ben maar tot mijn veertien naar school geweest en ben gewoon om te werken met mijn handen. Handen waarmee ik mijn eigen huis heb gebouwd! Misschien heb ik zelfs dat van u nog mee helpen rechtzetten. Ik was gespecialiseerd in het bouwen van luxevilla's. Spijtig dat ik dat nu niet meer kan. (*Terug ernstig*) Dus u denkt dat ik gek ben? Knettergek. Ik?

DOKTER : Dat heb ik nooit beweerd meneer De Cremer. We moeten enkel uw huidige toestand nuchter bekijken en dan merken we op dat u in het verleden een aantal zwakzinnige momenten heeft gehad waarin u een gevaar was voor uzelf en uw omgeving.

JOS : Wat heb ik dan gedaan?

DOKTER : Ik herhaal: dat wil ik u juist vragen meneer De Cremer.

JOS : Dus u weet wat ik heb gedaan! Of niet?

DOKTER : Het is van noodzakelijk belang dat ú het zich herinnert. Als ik u de feiten zou opdringen komt u niet tot inzicht en is genezing onmogelijk.

JOS : Zo komen we nergens.

DOKTER : Ik wil u toch verzoeken meneer De Cremer om mee te werken. Hoe meer u ons helpt de puzzelstukjes te plaatsen hoe sneller u weer kan genieten van bijvoorbeeld een fris pintje op ons terrasje in de zomerzon. Om het in uw eigen beeldtaal te stellen meneer De Cremer.

JOS : Het enige dat ik weet is dat ik van de trap viel. Toen ik wakker werd lag ik op een bed in het ziekenhuis met allemaal tubes in mijn lijf geprikt. Ik haat die dingen. Mia en Peter stonden bij mij en waren fel aan het discussiëren over God weet wat. Ik kon het niet verstaan want mijn oren zaten toe. En kort daarna, toen bleek dat ik enkel wat kneuzingen had, werd ik hier naartoe gebracht en in dit onding gestoken.

DOKTER : U ziet het meneer De Cremer, met wat medewerking komen we al een stap dichterbij de catharsis.

JOS : En nu praat u weer Chinees.

DOKTER : We zullen deze sessie maar beëindigen meneer De Cremer.

JOS : Ik heb niet het idee dat we veel verder zijn gekomen.

DOKTER : Het is een begin meneer De Cremer. En zoals u ongetwijfeld wel weet is alle begin moeilijk. U moet niet willen lopen als u maar net kan kruipen!

JOS : Dat is dan een begin van twee jaar, over een saaie inleiding gesproken. Soms denk ik dat het beter was voor mijzelf en mijn omgeving dat ik er niet meer was!

DOKTER : *(Roept verontwaardigd)* Meneer De Cremer! *(af)*

Licht uit